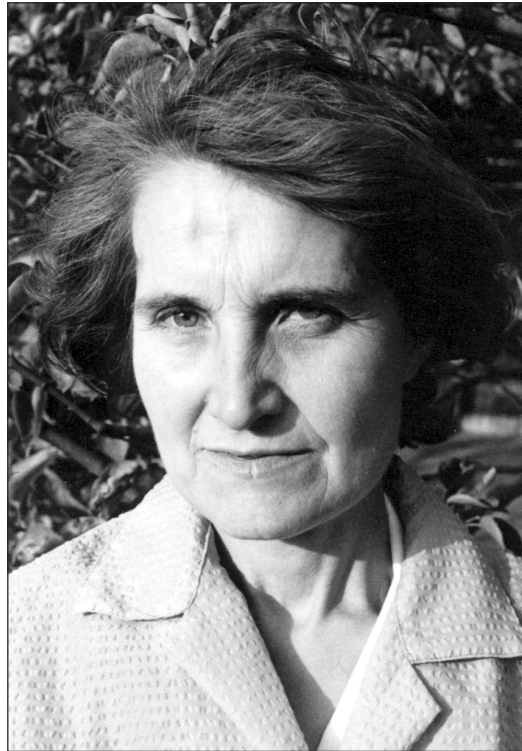

Johan Taeldeman

In memoriam Prof.dr. Cecile Tavernier-Vereecken
1915 - 2000

Op 22 december 2000 is Cecile Vereecken op 85-jarige leeftijd te Gent overleden. Cecile Vereecken was in vakkringen beter bekend als mevrouw Tavernier (-Vereecken), doordat ze na haar huwelijk met de internationaal befaamde Gentse hoogleraar in de bodemkunde prof. René Tavernier de naam van haar man geadopteerd had.

Cecile Vereecken was een stille werkster maar genoot onder de collegae van haar en de volgende generatie een soliede reputatie als naamkundige en dialectologe. In die laatste hoedanigheid schreef zij ook enkele kortere bijdragen in dit tijdschrift.

Cecile Vereecken werd in Gent geboren op 24 mei 1915. Aan het Meisjesatheneum van haar geboortestad volgde zij de Latijn-Griekse afdeling en vanaf 1932 tot 1937 studeerde zij Germaanse Filologie aan de Gentse Rijksuniversiteit. Daar ook promoveerde zij in 1944 tot doctor in de letteren en wijsbegeerte met een studie van de Gentse persoons- en plaatsnamen van circa 1000 tot 1253, die eigenlijk als voortzetting bedoeld was van *Mansions Oud-Gentsche Naamkunde* van 1924. Deze uitvoerige en bijzonder rijke studie verscheen door allerlei omstandigheden pas in 1968 als nr. XI in de Reeks Bouwstoffen en Studiën voor de geschiedenis en de lexicografie van het Nederlands, uitgegeven door het Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek. De titel was: *Gentse Naamkunde van ca. 1000 tot 1253. Een bijdrage tot de kennis van het oudste Middelnederlands*.

Meteen na haar studies (1938) werd Cecile Vereecken assistente bij haar promotor prof. Edgard Blancquaert. In 1945 werd zij tot werkleider benoemd bij het toenmalige Seminarie voor Nederlandse Taalkunde en Vlaamse Dialectologie, annex Fonetisch Laboratorium (R.U.Gent). Die functie behield ze later onder prof. Willem Pée en prof. Frits Vanacker tot aan haar pensionering op 1 juni 1980. Op 25 februari 1958 was ze ook benoemd tot docent en belast met de cursus Klankleer en Orthofonie van het Nederlands aan het toenmalige Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen (in 1969 de Faculteit Psychologische en Pedagogische Wetenschappen).

Al geruime tijd vóór haar pensionering kreeg zij echter af te rekenen met ernstige gezondheidsproblemen. In 1959 werd zij geopereerd van een hersentumor. Dat leidde tot een maandenlange inactiviteit en tot een blijvend vitaliteitsverlies. Toch heeft ze ook nadien nog een (weliswaar beperkt) aantal verdienstelijke bijdragen geschreven en bleef ze de studenten Nederlands met raad en daad bijstaan bij de voorbereiding van hun scriptie. Zelf herinner ik me uit de jaren 1965-1966 een aantal heel boeiende gesprekken over allerlei aspecten van de Praagse fonologie, die me uiteindelijk flink vooruitgeholpen hebben bij de eindredactie van mijn scriptie over het Kleitse dialect. Aan de soms 'beterwetende' jonge assistenten bij 'het Seminarie' probeerde zij nooit haar eigen visie op te dringen maar op verzoek was ze altijd bereid haar (vaak originele) mening in een coöperatief gesprek mee te geven. Toen ze in 1980 met pensioen ging, was haar wetenschappelijke energie opgebruikt. Daarna heeft ze in het (intussen te) grote huis in de Gentse Rijsenbergstraat stilletjes afscheid genomen van de wetenschap, haar rijke vakbibliotheek en van de mensen en de dingen die haar tot het einde dierbaar waren gebleven.

Mevrouw Tavernier-Vereecken was - zeker in haar tweede levenshelft – een stille kracht, maar toch heeft ze een wetenschappelijk oeuvre van hoge kwaliteit

nagelaten. Als dialectologe, etymologe en als naamkundige heeft ze erg verdienstelijk werk geleverd. Buiten haar monumentale studie over de *Gentse Naamkunde* kan ik moeiteloos naar tal van bijzonder interessante bijdragen met blijvende (actualiteits)waarde verwijzen. De meeste daarvan verschenen in de Handelingen van de *Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie* (waarvan zij in 1956 corresponderend en in 1965 gewoon lid werd), maar ook in huldealbums en in *Taal en Tongval* liet ze interessante geschriften na.

Op etymologisch vlak noem ik hier o.a. de volgende studies:

- ‘Dierensoortnamen van mensennamen afgeleid: *garnaal*, *wulk*, *pier*, *vlinder*. In: Handelingen Kon. Comm. Toponymie & Dialectologie XXIV (1950), 33-64.
- De etymologie van *lochting*. In: Mededelingen Verenig. Naamkunde Leuven 28 (1952), 81-84.
- (samen met E. Blancquaert) Onder Nederlands Jouw! en Jouwen schuilt een Gallische haan. In: Hand. Kon. Comm. Toponymie & Dialectologie XXIII (1948), 201-220.

Op het gebied van de historische klankleer en de dialectfonologie zijn evenzeer een aantal knappe bijdragen te memoreren. Ik beperk me hier tot een vijftal:

- ‘Van «slut-ila» naar «sleutel». Umlaut en spontane palatalisering op Nederlands taalgebied.’ In: Handelingen Kon. Comm. Toponymie & Dialectologie XII (1938), 33-100 + 9 kaarten.
- (samen met E. Blancquaert en studenten) ‘Apocope van slot-*n* na doffe *e* in het Nederlandsch’. In: Feestbundel H.J. Van de Wijer (Leuven, 1944), deel II, 7-24.
- ‘Nog over *Hebban alla vogala nestas hagunnan hinase (h)ic anda thu.*’ In: Hand. Kon. Comm. Toponymie & Dialectologie XXII (1948), 75-91.
- ‘Iets over de assimilatie van *d*.’ In: *Taal en Tongval* VI (1954), 147-149.
- ‘De Franse *n mouillé* en voormalige *l mouillé* op het einde van het woord in de Zuidnederlandse dialecten, inzonderheid het Vlaams en het Brabants.’ In: Hand. Kon. Comm. Toponymie & Dialectologie XLIV (1970), 43-103.

Uit deze vijf vermeld ik er twee extra ter wille van hun bijzonder originele inhoud: de lange *slutila*-bijdrage en de studie over ons ‘oudste’ zinnetje.

Met haar *slutila*-bijdrage heeft Cecile Vereecken de basis gelegd voor een dieper inzicht in een uiterst complex hoofdstuk in de historische klankleer van het Nederlands en z’n dialecten, nl. de verhouding *primaire* vs. *secundaire umlaut* vs. ‘spontane’ palatalisatie en ‘umlautontroding’ (in casu van Wgm. *ũ*). Haar uitvoering studie heeft later aanleiding gegeven tot een nog steeds niet afgesloten controverse over de door haar aangesneden thematiek (zie o.a.

Taeldeman 1971, Goossens 1980, Buccini 1992 en Goossens-Taeldeman-Verleyen 1998). Voor haar katalyserende rol in deze aangelegenheid citeer ik graag de lovende woorden van collega Goossens: «De vraag of nu het Nederlands in woorden van het type *sleutel* en *leugen* tegenover *koning* en *vogel*umlaut heeft, beantwoordt zij [= Cecile Vereecken] op een manier die –met een aanvulling- dringend opname in de handboeken verdient, namelijk dat we ons eerst moeten afvragen welk dialect die vorm leverde. Indien het een westelijke is, bvb een Hollands, heeft spontane palatalisering plaats gehad; indien het een oostelijk of Brabants is, dan is umlaut inderdaad effectief geweest ...» (cf. Goossens 1980: 193-194). Evenzeer definitieve citering in handboeken over het Nederlands verdient haar fonologische herlezing van het *olla vogala*-zinnetje (in 1948): «Hiermee geloof ik bewezen te hebben dat in Zuid-Nederland althans in de 10^e eeuw de [onbeklemtoonde, J.T.] vocalen hun oorspronkelijk [gekleurd, J.T.] timbre begonnen te verliezen, en dat van deze verslachte vocaal ook reeds een variant *a* bestond, die fonetisch gezien daarvan slechts een opener articulatie is.» Met andere woorden: je kunt in het ‘oudste’ zinnetje (en ook in teksten uit de twaalfde en dertiende eeuw) elke *a* in een onbeklemtoonde syllabe ook als een open sjwa lezen en dan krijg je een perfect Vroegmiddelwestvlaams zinnetje (zie ook Cotman-Taeldeman 2002 voor een verdere uitwerking van die stelling).

Cecile Tavernier-Vereecken heeft in alle bescheidenheid en in de beslotenheid van haar werkkamer haar schandere geest en haar grote belezenheid in confrontatie laten treden met zoveel boeiende ontwikkelingsaspecten van het Nederlands. Daaruit is een weliswaar bescheiden maar toch erg waardevol wetenschappelijk oeuvre kunnen ontstaan waarmee zij de nederlandistiek tot vandaag uitstekende diensten bewijst. Daarvoor en voor haar dienstvaardige ingesteldheid in het algemeen gedenken wij haar met veel respect.

Bibliografie

BUCCINI A.F.

(1992): The development of umlaut and the dialectal position of Dutch in Germanic. (Doctoral dissertation Cornell University). Ann Harbor.

COTMAN F., J. TAELEDEMAN:

‘Van olla uogala tot Roger Milla. Een “universeel” fonologisch kenmerk in ons oudste zinnetje’. In voorbereiding voor: *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik*.

GOOSSENS J.

(1980): ‘Middel nederlandse vocaalsystemen’. In: *Verlagen en Mededelingen Kon. Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, p. 161-251.

GOOSSENS J., J. TAELEDAMAN, G. VERLEYEN

(1998): *Fonologische Atlas van de Nederlandse Dialecten. Deel I*, Gent: Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

TAELEDAMAN J.

(1971): 'De ontwikkeling van ogm. *u* in het westelijke en centrale Zuiden'. In: *Handelingen van de Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie* 45, p. 163-270.